

İSTANBUL - Amerikalı Profesör **Heath Lowry**, **Ucbeyi Gazi Evrenos**'un Yunanistan'ın fethini anlattığı “**Osmanlı**

Döneminde Balkanların Şekillenmesi

” adlı kitabının ardından Evrenos'un torunlarıyla tanıştı. Emekli kaptan

G. Ersin Evrenos, Avukat Özer Evrenosoğlu, Atilla Evrenosoğlu, Aynur Onbaşıoğlu

(kızlık soyadı: Evrenosoğlu) yazarla irtibata geçip ellerinde bulunan ve daha önce hiç bilinmeyen bir aile seceresi (soykütüğü) ile fotoğraf ve belgelerden oluşan çeşitli belgeleri yazarla paylaştılar. Prof. Lowry bu yeni belge ve bilgilerin ışığında bir kitap daha yazdı: “

Yenice Vardarlı Evrenos Hanedanı

” adlı son çalışmasında, Kuzey Yunanistan'da 600 yıl boyunca hükümlan olmuş bir hanedanın tarihine yeni bir pencere açıyor.

Balkanlar'daki Osmanlı varlığının oluşturulmasında anahtar rol oynayan Gazi Evrenos ilk ve başta gelen Uçbeyleri'ndendi. Meriç nehri kıyılarından Adriyatik sahillerine kadar gerçekleşen fetihlerin hemen hemen tamamının baş komutanı Gazi Evrenos'tu. Evliya çelebi onun için “760 şehri, kaleyi ve kasabayı fethetti” diye yazmıştır. Evrenos'un sahip olduğu gücü anlamak için, 1376 yılında Şehzade Bayezid'in Germiyan Beyleri'nden Şah Süleyman'ın kızıyla evlendiği düğün hakkında Âşıkpaşazade'nin yazdıklarına bakmak yeterli olacaktır: “...sonra Evrenos

Gazi'nin hediyeleri sunuldu. İlk önce yüz erkek köle ve kadın köle geldi. Erkek kölelerden onu altın florinle dolu gümüş tepsi ve on köle de mücevher dolu altın tepsi, seksen köle ise gümüş maşrapa ve ibrik taşıyordu. Kölelerden hiçbirinin eli boş değildi. Konuk elçiler bunu gördüğünde Evrenos Gazi'nin hediyelerine şaşakaldılar ve şöyle düşündüler, 'eğer bu yöneticinin adamlarından sadece biri böyleyse' ve ardından parmaklarını ısırıldılar."

Uçlardaki beyler merkezi hükümetten, başkente görece yakın olanlara oranla daha bağımsızdı ve beylik babadan oğula geçtiği için (sadakatte kusur etmedikleri sürece) güçlenmeye devam ettiler. Evrenosoğulları, Mihaloğulları, Paşayığitoğulları, Malkoçoğulları bu gibi ailelerdendi. Halil İnalıcık'ın da belirttiği gibi "bunların Osmanlı İmparatorluğu'ndaki konumu, Selçuklu hükümdarlığındaki Osman Gazi'nin konumu gibiydi."

Prof. Dr. Heath Lowry

Gazi Evrenos aslen Rum tebaadan devşirme Vranes adında bir köleydi. Uzun hayatı boyunca dört padişaha (Orhan Gazi, Murat Hüdavendigâr, Yıldırım Bayezid ve Mehmet Çelebi) hizmet etti. Ama asıl ortaya çıkışı Fetret Devri'nde (1402 - 1413) oldu. Yıldırım Timur'a yenilince başlayan bozgun sırasında, Balkanlar'da kazanılmış topraklardan çekilmek sözkonusuydu. O zaman Vranes (Evrenos) adlı bir komutan buna itiraz ederek, *"kendi kılıcıyla ele geçirdiği yerleri hiç kimsenin alma hakkı olmadığını"* söyledi. Uçbeyleri de onu desteklediler, akınlar devam etti. Bundan sonra Vranes, Evrenos adıyla Uçbeyliği'ne terfi etti. Kendine başkent olarak Yenice Vardar'ı seçti.

(Soldan sağa) G.Ersin Evrenos, Alp Evrenos, Özer Gazi Evrenos ve Metin Manisalıoğlu.

Osmanoğulları'ndan sonra günümüze kadar gelebilmiş belki de ikinci büyük hanedanı kuran Evrenos Gazi'nin gücü anlamak için onun Yenice Vardar (Giannitsa) kentine yaptığı yatırımlara bakmak lazım: 500 kişinin atlarıyla beraber barınabileceği muazzam büyüklükte bir kervansaray ki, burada her bir misafire yiyecek dolu bir tepsi, bir somun ekmek, mum ve hayvanları için de yem veriliyordu. Bundan başka adına bir mescid, bir cami, bir medrese, bir hamam, bir imaret, su taşıyan kemerler, kanallar, çeşmeler ve bir türbe yaptırmıştı. Buradan başka Gümölcine (Komotini) ve Serez'i de (Serres) ihya etmişti. Gazi kocayınca buraya yerleşti. Yedisi erkek, ikisi kız 9 çocuk babasıydı. Kendisinden sonra iktidar olan oğulları Hacı Barak Bey, Süleyman Bey, Beğce Bey, Hızırşah Bey, Ali Bey, Yakub Bey ve Hacı İsa Bey ile bunların çocukları ve torunları o yörede varlıklarını 19. yüzyılın başına kadar sürdürdüler. Bazıları Mübadele ile Türkiye'ye geldi, kimileri ise oralarda kaldılar. Gazi Evrenos'un bıraktığı izler, modern Yunanistan için psiko-sosyal kompleks bir sorun oldu. Dini ve milli sapakları olan

bu sorunu, Osmanlılar'dan kalan ve onları hatırlatan ne varsa yok ederek silmeye çalıştılar. Seksen yıldır yıkıyorlar fakat bitiremiyorlar

. Bugün yöreye gidenler kırıntıları kalmış dahi olsa Evrenos'un ayak izlerini hâlâ sürebilir. Hele elinizde Heath Lowry'nin kitapları varsa, rehberde de ihtiyacınız yok demektir.

<http://www.ntvmsnbc.com/id/25138543/>